

Warszawa, 2 lipca 2002 r.

Opinia na temat wykonania budżetu państwa w roku 2001 w części 41 – Środowisko

Trzeba na wstępie zauważyć, że ustawa budżetowa na rok 2001 została opracowana z uwzględnieniem nowej klasyfikacji budżetowej, co różni ją od ustaw budżetowych z poprzednich lat. Zmiany te są wynikiem dostosowania do nowych wymogów określonych w *Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 18 lipca 2000 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów* (Dz. U. z 2000 r. Nr 59, poz. 3690).

W konsekwencji zmienił się układ i numeracja dotychczasowych działów i rozdziałów budżetowych. W części 41 - *Środowisko* wyodrębnione zostały dwa nowe działy: **dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska** oraz **dział 925 - Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody**. Zamiast dotychczasowego działu 31 Budownictwo jest teraz znacznie poszerzony **dział 710 - Działalność usługowa**.

Z dotychczasowego działu *Leśnictwo* wyłączone zostały rozdziały: *Parki narodowe i Gospodarstwa pomocnicze* i przeniesione do nowego działu 925. Rozdział *Inspekcja Ochrony Środowiska* został przeniesiony z dotychczasowego działu *Administracja państwowa i samorządowa* do działu 900 - *Gospodarka komunalna i ochrona środowiska*. Działy *Obrona narodowa* (numer 752) i *Oświata i wychowanie* (numer 801) pozostały bez zmian.

Ze względu na powyższe zmiany dane dotyczące wykonania dochodów i wydatków budżetu państwa według działów nie są porównywalne z tymi z roku poprzedniego.

Część 41 – Środowisko: Dochody

Zrealizowane w 2001 r. dochody w części 41 – *Środowisko* wyniosły **9.373 tys. zł** i w stosunku do dochodów zaplanowanych w ustawie budżetowej na 2001 r. były wyższe o 1.449 tys. zł, (tj. o 18%). W porównaniu zaś do roku poprzedniego uzyskane dochody były niższe - w ujęciu nominalnym - o 17%.

Największy udział w strukturze zrealizowanych dochodów miały dochody w działach:

- 710 *działalność usługowa* (blisko 40% w dochodach ogółem),

- 020 leśnictwo (27%),
- 925 ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary chronionej przyrody (26%)

Najwięcej ponadplanowych dochodów uzyskano w dziale *Leśnictwo*, w którym uzyskane łączne dochody były wyższe od zakładanych w ustawie budżetowej o 1,590 mln zł (tj. o 177%). Główną pozycję w strukturze dochodów w tym dziale, przesądzającą o tak znacznym przekroczeniu planu dochodów stanowi § 084 – *wpływy ze sprzedaży wyrobów i składników majątkowych* (rozdział – pozostała działalność).

Znacznie wyższe od zaplanowanych były też dochody w dziale 925 – *ogrody botaniczne i zoologiczne ...*, co wynikało m.in. z wyższych niż spodziewane wpływów ze sprzedaży wyrobów i składników majątkowych oraz wpływów z części zysku gospodarstw pomocniczych.

Z kolei najniższe z zaplanowanych dochodów uzyskano w dziale 710 – *działalność usługowa* (niższe od zakładanych w ustawie budżetowej o 22%). Mniejsze od zakładanych dochody wynikały głównie z niższych wpływów za koncesje i licencje.

Tabela 1. Realizacja dochodów w części 41 – *Środowisko* (w tys. zł)

dział	2001 rok		% wykonanie/ plan
	plan	wykonanie	
Dział 020 - Leśnictwo	900	2.490	277
Dział 710 – Działalność usługowa	4.787	3.723	78
Dział 750 – Administracja publiczna	117	181,5	155
Dział 900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	588	555	94
Dział 925 – Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	1.532	2.423	158
Ogółem część 41	7.924	9.373	118

Część 41 – Środowisko: Wydatki

Przyjęta w ustawie budżetowej suma wydatków w części 41 wyniosła **158.218 tys. zł**, po czym, w trakcie roku budżetowego została zwiększona o 5.891 tys. zł (o 4%) do łącznej wysokości **164.109 tys. zł** (Tabela 2). Wzrost łącznej kwoty wydatków był wynikiem decyzji Ministra Finansów dotyczących przekazania środków z rezerwy budżetowej (tj. z części 83). Przeważająca część tych środków (4.441 tys. zł) przeznaczona została do realizacji w dziale

925 – *Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody* na budowę oraz uregulowanie własności gruntów w parkach narodowych.

W porównaniu do 2000 r. wydatki w tej części były niższe o prawie 67 mln zł, tj. o 30% mniej w ujęciu nominalnym.

Plan wydatków zrealizowany został w wysokości **153.759 tys. zł** (łącznie z wydatkami nie wygasającymi), co stanowiło 93,7 % budżetu po zmianach. Główną przyczyną niezrealizowania planu wydatków była blokada wydatków wprowadzona rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 23 października 2001 r. W części 41 wynosiła ona 10.215 tys. zł. Gdyby wliczyć wydatki zablokowane do wykonanych plan wydatków byłyby zrealizowany w 99,91%.

Należy zwrócić uwagę, iż w kwocie wydatków uznanych jako zrealizowane uwzględnione zostały również tzw. wydatki nie wygasające w wysokości 75.500 zł (w dziale 750 – *administracja publiczna*). Zgodnie z ustawą o finansach publicznych (art. 102 ust. 5 i 6) ta grupa wydatków przenoszona jest pod koniec roku budżetowego na wyodrębnione subkonto budżetu państwa i realizowana w następnym roku.

Wydatki w części 41 – *Środowisko* realizowane były w siedmiu działach (poniżej według wielkości udziału w wydatkach ogólnych):

- dziale 925 - *Ogrody botaniczne ...* (dominujący udział w wydatkach ogółem: 39 %)
- dziale 020 - *Leśnictwo* (27 %)
- dziale 750 - *Administracja publiczna* (18 %)
- dziale 710 – *Działalność usługowa* (8 %)
- dziale 900 – *Gospodarka komunalna i ochrona środowiska* (7 %)
- dziale 79 - *Oświata i wychowanie* (1,1 %)
- dziale 98 - *Obrona narodowa* (0,1 %)

Dział 925 - Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody

W tym dziale przewidziano wydatki w wysokości 58.327 tys. zł, które w ciągu roku budżetowego zostały zwiększone o 4.441 tys. zł. Te dodatkowe środki pochodziły z rezerwy budżetowej ze wskazaniem na budowę i uregulowanie własności gruntów w czterech parkach narodowych: Białowieskim, Gorczańskim, Kampinoskim i Ujście Warty. Zrealizowane

wydatki wyniosły 60.272 tys. zł, tj. 96% planu po zmianach. Blokadą wydatków objęta została kwota 2.400 tys. zł.

Wydatki w tym dziale realizowane były w następujących rozdziałach:

- 92501 - Parki narodowe

W ramach tego rozdziału zrealizowanych zostało 95% wydatków tego działu, które przeznaczone zostały na finansowanie działalności 23 parków narodowych oraz Krajowego Zarządu Parków Narodowych. Wydatki w tym rozdziale zrealizowane zostały w 96,6%. Na niepełne ich wykorzystanie miała duży wpływ wprowadzona blokada środków, którą objętych zostało blisko 2 mln zł (wg planu na pokrycie wydatków majątkowych na takie zadania w parkach narodowych jak np. zakup mieszkań służbowych, sprzętu komputerowego, wykup gruntów, inwestycje budowlane i modernizacyjne).

- 92595 - Pozostała działalność

Wydatki w tym rozdziale zrealizowano w wysokości 446 tys. zł (81% planu po zmianach). Podobnie jak w poprzednim rozdziale o niższym wykonaniu planu wydatków zaważyła blokada (99 tys. zł). Środki przeznaczane były głównie na nadzór nad lasami prywatnymi w granicach parków narodowych.

- 92597 - Gospodarstwa pomocnicze

Wydatki zrealizowane zostały w wysokości 2.115 tys. zł (tj. 84% budżetu po zmianach). Wydatki te stanowiła wyłącznie dotacja dla gospodarstw pomocniczych (przeznaczona na dofinansowanie kosztów ich działalności do wysokości 20%).

Dział 020 – Leśnictwo

Przewidziane początkowo w ustawie budżetowej wydatki w tym dziale w wysokości **44.851** tys. zł zostały w trakcie roku budżetowego zwiększone do 45.964 tys. zł. Z kwoty tej wydatkowano **41.609** tys. (tj. 90,5 % planu po zmianach).

Zaplanowane wydatki zrealizowane były w jednym rozdziale: *Pozostała działalność*, w którym większość środków przeznaczono na finansowanie zadań realizowanych przez Dyрекcję Generalną LP, w tym na realizację Krajowego Programu Zwiększenia Lesistości (34.736 tys. zł) oraz przebudowę drzewostanów (4.429 tys. zł).

Dział 750 - Administracja publiczna

Łączna kwota wydatków w tym dziale (po zwiększeniu wynikającym z decyzji Ministra Finansów) wyniosła **28.694 tys. zł**, zrealizowana została w wysokości **27.681 tys.** (tj. 96,5 %). Blokada wydatków w tych dziale wyniosła 917,3 tys. zł.

Wydatki realizowane były w ramach czterech rozdziałów:

- *rozd. 75000 – Integracja z Unią Europejską*

Po zmianach w trakcie roku budżetowego łączna suma wydatków do realizacji wyniosła 472 tys., z czego zrealizowano 394 tys. (tj. 83,5 %). Wydatki przeznaczane były głównie na ekspertyzy, tłumaczenia, obsługę wizyt delegacji zagranicznych, zagraniczne podróże służbowe. Część z tych środków, które nie zostały wydatkowane (w wysokości 75.500 zł) to wydatki nie wygasające, przeznaczone do wykonania w 2002 r.

- *rozd. 75001 – Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej*

Wydatki w tym rozdziale stanowiły największą pozycję wydatków w dziale 750 (77%) i realizowane były przez Centralę Ministerstwa. Z zaplanowanych 21.787 tys. zł wydanych zostało 21.279 tys. (tj. 97,7 % planu po zmianach). Blokada wydatków wyniosła 499 tys. zł. Największe wydatki stanowiły wynagrodzenia osobowe pracowników służby cywilnej (48% wydatków w ramach tego rozdziału), składki ZUS (9%), zakupy materiałów i wyposażenia (5%).

- *rozd. 75064 – Współpraca naukowo-techniczna i gospodarcza z zagranicą*

Zaplanowana w tym rozdziale kwota wydatków (6.275 tys. zł) zrealizowana została w wysokości 5.856 tys. zł (tj. w 93,5%). Blokadą objęte zostały środki w wysokości 402 tys. zł. Wydatki realizowane były przez RZGW w Gdańsku (obsługa zobowiązań wynikających z Konwencji Helsińskiej) oraz przez Centralę Ministerstwa Środowiska (m.in. składki do organizacji międzynarodowych).

- *rozd. 75095 – Pozostała działalność*

Wydatki w tym rozdziale przeznaczane były na finansowanie działalności resortowych komisji. Z zaplanowanej kwoty 159 tys. zł zrealizowano 142 tys. (89,3 % planu wydatków).

Dział 710 – Działalność usługowa

Suma zaplanowanych w tym dziale wydatków wyniosła **13.143 tys. zł**, z czego zrealizowano **11.733 tys.** (89,3% planu). Zaplanowana w ustawie budżetowej kwota wydatków nie została

zmieniona w trakcie roku budżetowego. Blokadą objęte zostały wydatki w wysokości 1.383 tys. zł.

Wydatki w tym dziale realizowane były w dwóch rozdziałach:

- *rozd. 71005 – roboty geologiczne* (wydatkowano 6.387 tys. zł) – finansowanie zadań geologicznych z zakresu kartografii geologicznej oraz zadań określonych ustawą Prawo geologiczne i górnicze,
- *rozd. 71095 – pozostała działalność* (wydatkowano 5.345 tys. zł) – m.in. finansowanie obsługi centralnego Archiwum Geologicznego, obsługi rejestru obszarów górniczych, działalności komisji statutowych.

Dział 900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska

Zaplanowane w tym dziale wydatki w wysokości **11.546 tys. zł** wykonane zostały w wysokości **10.800 tys. zł** (tj. 93,5% planu po zmianach). Blokadą objętych zostało 690 tys. zł. Wydatki realizowane były w ramach czterech rozdziałów:

- *rozd. 90000 – integracja z Unią Europejską*

Wydatki w tym rozdziale realizowane były przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska i przeznaczone na pokrycie kosztów zagranicznych podróży służbowych. Z przeznaczonych do wykonania 93 tys. zł wydano 22 tys. zł, reszta objęta została blokadą.

- *rozd. 90008 – ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu*

Z 99 tys. zł wydatków zaplanowanych wydatkowano jedynie 11,5 tys. zł, pozostałe środki zostały zablokowane.

- *rozd. 90014 – Inspekcja Ochrony Środowiska*

Wydatki zrealizowane zostały w wysokości 10.332 tys. zł, tj. 94,9% planu po zmianach. Blokadą wydatków objęto 495 tys. zł. Całość wydatków tego rozdziału realizowana była przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska i przeznaczona na sfinansowanie statutowych zadań związanych z badaniem stanu środowiska oraz kontrolą przestrzegania prawa. Najwyższą pozycję w wydatkach stanowiły wynagrodzenia wraz z pochodnymi (49%) oraz zakup usług pozostałych (40%).

- *rozd. 90095 - Pozostała działalność*

Plan wydatków w tym rozdziale (472 tys. zł) został zrealizowany w 92%. Środki wydatkowano na sfinansowanie kosztów Krajowego Centrum BAT (Najlepszych Dostępnych Technik), działalności Biura Programu Oceny Skutków Działań w Środowisku (działającego

do 13 czerwca 2001 r.) oraz Centrum Informacji o Środowisku (jednostki utworzonej z dniem 30 maja 2001 r.).

Dział 801 - Oświata i wychowanie

Łączna suma wydatków zaplanowanych w tym dziale wyniosła **1.777 tys. zł** i zrealizowana została w wysokości 1.491 tys., tj. **83,3 %** planu. Blokadą objętych zostało 273 tys. zł. Wydatki realizowane były w ramach jednego rozdziału 8295 - *Pozostała działalność* i przeznaczone na realizację zadań z zakresu edukacji ekologicznej (m.in. nagrody dla laureatów konkursu, organizowanie imprez popularyzujących ideę ochrony środowiska, finansowanie wydawnictw proekologicznych).

Dział 752 - Obrona narodowa

Zaplanowane w tym dziale wydatki wynosiły **217 tys. zł** i zrealizowane zostały w **44,2%**. Pozostałe środki zostały objęte blokadą. Realizacja odbywała się w ramach jednego rozdziału 9819 - *Pozostałe wydatki obronne*. W ramach wydatków finansowano koszty związane z integracją z NATO oraz szkolenia obronne.

Tabela 2. Wykonanie wydatków w roku 2001 w części 41 - *Środowisko* (w tys. zł)

Wyszczególnienie	ustawa budżetowa na 2001 r.	Budżet po zmianach	Wykonanie* 2001 r.	% 4:3
1	2	3	4	5
Dział 925 – ogrody botaniczne ...	58.327	62.768	60.272	96,0
Dział 020 – leśnictwo	44.851	45.964	41.609	90,5
Dział 750 - administracja publiczna	28.505	28.694	27.681	96,5
Dział 710 – działalność usługowa	13.143	13.143	11.760	89,3
Dział 900 – gospodarka komunalna ...	11.398	11.546	10.800	93,5
Dział 801 - oświata i wychowanie	1.777	1.777	1.491	83,9
Dział 752 - obrona narodowa	217	217	95,9	44,2
Ogółem część 41	158.218	164.109	153.684	93,6

* w kwotach wykonanych wydatków nie uwzględniono wydatków nie wygasających, ani kwot zablokowanych rozporządzeniem RM

Ocena Najwyższej Izby Kontroli

Jak co roku wykonanie budżetu było przedmiotem kontroli NIK.

Pomimo zastrzeżeń NIK pozytywnie oceniła wykonanie budżetu w 2001 roku. Zdaniem Izby, stwierdzone istotne nieprawidłowości nie miały zasadniczego wpływu na wykonanie budżetu.

Podsumowanie

Uzyskane w 2001 r. w części 41 – *Środowisko* dochody wyniosły **9.372 tys. zł** i były wyższe od zaplanowanych o 1.449 tys. zł, tj. o 18%. Przekroczenia planów dochodów wystąpiły w trzech z pięciu działach budżetowych części 41.

Z zaplanowanych w części 41 wydatków w wysokości **164.109 tys. zł** zrealizowanych zostało **153.684 tys. zł**, tj. **93,6 %** planu po zmianach. Większość wydatków realizowana była w trzech działach: dziale 925 – *Ogrody botaniczne i zoologiczne ...* (39% udziału w wydatkach ogółem), dziale 020 - *Leśnictwo* (prawie 27% udziału) oraz w dziale 750 - *Administracja państwowa* (18 % ogólnej sumy wydatków). Oceniając wykonanie budżetu należy zwrócić uwagę, że w wielu pozycjach budżetowych wydatki nie mogły być w pełni zrealizowane z powodu objęcia ich blokadą. Łącznie w części 41 zabrakło kwoty 10.215 tys. zł. Uwzględniając blokadę środków wydatki zostały wykonane w 99,9%.

Ogólnie rzecz biorąc, przedstawione przez Ministerstwo Środowiska sprawozdanie z wykonania budżetu w części 41 na budzi zastrzeżeń.

Opinia tej treści została przekazana również przewodniczącemu Komisji Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa.

Przygotował: Mirosław Gwiazdowicz